

Posudek oponenta diplomové práce

Autor: **Bc. Daniel Zálešák**

Název: **Osvobození z tělesné výchovy ve středním školství**

Vedoucí práce: PhDr. Kamil Kotlík, Ph.D.

Oponent práce: PhDr. Jitka Vařeková, Ph.D.

Rozsah: 71 stran

Literatura: 58 literárních odkazů z toho 4 cizojazyčné.

Hodnocení jednotlivých aspektů práce:

Abstrakt

Abstrakt je řádně strukturovaný a odpovídá obsahu práce. Postrádám jasně vymezený výzkumný soubor (počet oslovených škol, návratnost dotazníků, velikost souboru) i konkrétně formulované výsledky (nikoli jen slovy “částečně, na většině škol, nejčastěji klasifikování”).

Odůvodnění a rešerše odborné literatury

Tato část obsahuje zpracovaná témata pohybové aktivity a školní tělesné výchovy. Celkově vychází teoretická část z odpovídajícího množství literatury a tato je povětšinou řádně citována.

Téma práce se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami v TV nepovažují nicméně za zpracované do dostatečné hloubky. Autor sice cituje některé současné práce s tématem uvolnění z TV, ale také některé, jejichž formulace jsou zastaralé.

Zatímco veškeré definice citovaných autorů (platné zákony, právník Tomoszek, dále např. Ješina či hlavní zvolená definice Průchy a kol. na s. 25) pracují s termíny “uvolnit z TV” a “uvolnění”, v práci se pracuje v názvu i textu s termínem “osvobození z TV”. Ten se sice hovorově používá, avšak nejsem si jistá, zda má nějakou legislativní oporu. Navíc má negativní nádech (osvobozujeme se od nepřítele, nátlaku a tyranie), proto jej nepovažuji za ideální.

(Možná i vyhledávání literatury na téma “osvobození z TV” bylo důvodem, proč autor nakonec uvádí: “Téma osvobození z tělesné výchovy není dosud podrobněji zpracováno.” Při hledání literatury na téma “uvolnění z TV”, by byla úspěšnost vyšší.)

Za klíčové považují, že dnešní legislativa již nepracuje pojmem “žák s oslabením” (čemuž je v práci věnována s. 31 - 35), ale učí se vnímat “speciální vzdělávací potřeby (SVP)” žáků a pracovat s tímto pojmem. Pokyny pro práci se žáky, u kterých v rámci nějakých předmětů vznikly speciální vzdělávací potřeby, uvádí vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných. Jasně definuje celou šíři prostředků, které mají být využity k tomu, aby žák se SVP získal přístup ke vzdělávání v daném předmětu (podpůrná opatření mohou spočívat v úpravách obsahu i metod výuky, ve využití asistenta pedagoga aj.). Na podporu v psychomotorickém vývoji má žák stejné právo, jako na podporu ve všeobecně vzdělávacích předmětech. Tyto pasáže však v práci zcela chybí, ačkoli autor má v seznamu literatury články, ze kterých mohl čerpat. Autor nenabízí vysvětlení pojmu aplikovaná tělesná výchova (tedy obsah předmětu TV v celém rozsahu pohybových činností a témat uzpůsobený žákům se SVP). Věnuje se však předmětu ZTV, jehož cílem je pro skupinu žáků pracovat zejména na tématech z oblasti prevence pohybových poruch (ovlivnění svalového napětí, rovnováhy, koordinace, dýchání aj.). Některé informace z oblasti ZTV jsou však zjevně nepřesné a zastaralé. Např.:

Na s. 30 je uvedena tabulka zdravotních skupin, ale již k ní není doplněna informace, že legislativní platnost tabulky skončila v roce 2013 s nástupem vyhlášky o zdravotní způsobilosti k TVS. V článku, ze kterého diplomant tabulku převzal, informace uvedena je.

S. 30: historický exkurz po zdravotním cvičení není přesvědčivý. Domnívám se, že Herodikos nežil kolem roku 1500 př.n.l. a mezi významnými systémy postrádám např. jógu.

S. 31: Respektuji, že autor vycházel z běžně používané literatury, přesto příklady onemocnění vedoucích ke speciálnímu přístupu v TV nepovažuji za ideální v kontextu dětí a mládeže:

Bechtěrevova nemoc, osteoporóza, tuberkulóza, chronická obstrukční plicní nemoc, cirhóza jater, chronická pankreatitida aj. Například u kardiovaskulárních onemocnění jsou uvedena typická onemocnění vyššího věku, ale chybí vrozené srdeční vady, s nimiž se setkáváme ve škole.

Autor téměř na polovině strany 36 téměř parafrázuje informace z článku Krejčíka a Vařekové (2020), ale odkaz na zdroj zde není uveden. Např:

Původní věta (Krejčík, Vařeková): “Školy jsou tak v situaci, kdy cesta k uvolnění žáka se znevýhodněním z TV je snadná, naproti tomu zřízení studijní skupiny dětí se specifickými potřebami v oblasti pohybového vývoje je řešení komplikované a organizačně i finančně náročné.”

Parafráze bez citace v DP: “Školy tedy řeší situaci, kdy osvobození zdravotně oslabených je snadné, kdežto zřízení zdravotní tělesné výchovy představuje komplikované, organizačně i finančně náročné řešení.”

V části věnované uvolnění z TV nebyla použita prakticky žádná zahraniční literatura.

Ačkoli je práce zaměřena na výzkum na gymnáziích, teoretická část práce se problematikou TV na středních školách příliš nezabývá.

Použité metody a logika struktury práce

Kapitola je řádně strukturovaná a v metodologické oblasti používá autor vhodnou terminologii a odpovídajícím způsobem popisuje postup práce.

Cílů práce si autor stanovuje několik: zpracovat teoretická východiska, získat data o reálné situaci a navrhnout řešení.

Při vymezení výzkumného souboru bylo možné nabídnout také údaj, jestli se jedná o školy státní, církevní či soukromé (v typu výuky mohou být značné rozdíly).

V popisu respondentů se střídá “ředitel”, “odpovědné osoby ve vedení školy” a “vedoucí pracovníci škol”. Není zjevné, zda se jedná o stále stejné osoby, nebo byla možnost oslovit např. i zástupce ředitele či kompetentní osobu přes výuku TV na škole.

Věta “Výzkumný soubor mohl být větší, bylo by však zapotřebí větší vstřícnosti oslovených škol” do popisu souboru nepatří. Povzdech se opakuje ve výsledcích i v diskuzi.

Zpracování tématu a interpretace získaných poznatků

Výsledky práce jsou zpracovány přehledně - v grafické i slovní podobě - v kapitole Výsledky a následně interpretovány v Diskuzi. Interpretace je srozumitelná, i když některé myšlenky se opakují a bylo možné pracovat s větším množstvím relevantnější literatury. V dnešní době již není problém dohledat literaturu, která smýšlí inkluzivně a nabízí metody k modifikacím v oblasti TV pro každého žáka. Pokud byly dotazníkem zjišťovány možnosti náhrad účasti v TV, bylo vhodné v této rovině nabídnout konkrétnější řešení.

Pokud se ve výzkumu jedná o soubor $n = 9$ (ředitelé), nepovažuji za vhodné přepočítávání na

procenta.

Je to do jisté míry opodstatněné, ve chvíli kdy porovnáváte závěry ČSI a Vaše data, ale dále již ne. Z 9 dotázaných 2 neodpověděli na důvody uvolnění, na dvou školách se organizuje ZTV, jedna škola má ve výuce ZTV asistenta a jedna nemá... To všechno jsou tak malá čísla, že žádný statistický význam nemají a procenta jen zastírají skutečnost (11 % škol nepoužívá asistenta v ZTV). Považovala bych za vhodnější uvést číselné údaje - nebo případně obojí.

Použití procent je opodstatněné u souboru studentů na těchto gymnáziích (když $n = 3\,490$). Nebo u počtu studentů těchto gymnázií uvolněných z TV (191). Většinou však uvádíte jen procenta, tedy je i matoucí, který výchozí soubor je zrovna brán v potaz. Absolutní počty by porozumění usnadnily.

s. 50 "Ačkoliv žáky částečně ani úplně osvobozené z tělesné výchovy nepřiznala takřka žádná škola, na tuto otázku odpovědělo 77,8 % respondentů" - Věť nerozumím. Opravdu na školách nebyli žádní osvobození žáci?

S. 54 "Na 77,8 % dotazovaných škol neprobíhá zdravotní výuka žádnou formou." Co je míněno termínem "zdravotní výuka"?

Do budoucna doporučuji se v odborném vyhnout hovorovým obrátům (s. 68 - Kdo by se dobrovolně a s radostí účastnil činnosti vedené někým, koho nemůže vystát?", s. 64 - "V předmětech jako český jazyk či matematika by něco podobného procházet nemohlo").

Informace bylo na řadě míst možné formulovat jednoznačněji a neopakovat. Např. na s. 68 jsou zcela zástupné věty:

- "vyplnilo dotazník i přes opakovanou prosbu pouze 10 respondentů, z nichž 1 musel být dodatečně ze souboru vyřazen pro nedostatek odpovědí"
- "Jedna osoba jej vyplnila jen zčásti, ale počet odpovědí nebyl dostačující a tento respondent byl vyřazen. 9 osob vyplnilo dotazník řádně."
- "pouze 10 z nich (respektive 9 úplně) jej vyplnilo."

Nebo věty:

- "dalších 20 osob dotazník alespoň zhlédlo..."
- "dalších 20 osob jej shlédlo, ale nevyplnilo..."

Odborný a společenský přínos

Práce se zabývá vysoce aktuálním tématem s přesahem do praxe. Shodují se s autorem, že další práce na tomto tématu je žádoucí i do budoucna.

Formální úroveň práce

Práce obsahuje všechny klíčové části a je zpracována v přiměřeném rozsahu. Je logicky uspořádána a obsahuje jen malé množství formálních chyb.

Závěr: Předložená práce se zabývá aktuálním tématem a přes uvedené připomínky splňuje požadavky kladené na diplomovou práci a práci doporučuji obhajobě.

V Praze, 7. 8. 2020

PhDr. Jitka Vařeková, Ph.D.